

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ΚΑΙΤΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Αμέσως μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας, επί κυβερνήσεως Ιωάννη Καποδίστρια, και ταυτόχρονα με τις προσπάθειες για την οργάνωση των δημοσίων υπηρεσιών του νέου κράτους, ιδρύθηκε το Γραφείο Στατιστικής στη Γραμματεία των Εσωτερικών, το οποίο διενήργησε την πρώτη απογραφή πληθυσμού το 1828. Το 1834, επί Όθωνος, ιδρύθηκε το Γραφείο Δημοσίας Οικονομίας στη Γραμματεία των Εσωτερικών και στις αρμοδιότητές του συμπεριλάμβανε και την ανάπτυξη της στατιστικής. Το Γραφείο Δημοσίας Οικονομίας το διηύθυνε από το 1837 έως και το 1859 ο Σπύρος Σπηλιωτάκης και μέχρι και το 1910 ήταν η κυριότερη στατιστική υπηρεσία της χώρας.

Το 1878 ο Σπύρος Σπηλιωτάκης δημοσίευσε το πρώτο κείμενο σχετικά με την εξέλιξη της κρατικής στατιστικής, στο οποίο παρουσιάζοντας την «ανάγκη και την χρησιμότητα της επιστήμης [της Στατιστικής] εις την κοινωνίαν», κατέληγε σημειώνοντας τα εξής: «Αλλά διά να δυνηθή να επαρκέσει δείται συνδρομής πολλών χειρών και προσώπων το στατιστικόν γραφείον και εν ταυτώ δε να διοργανωθεί κατά τον τελειότερον τύπον του Βελγίου, περί ου κατετέθη ποτέ σχέδιον υπ' εμού, και τούτο ουχί δι' άλλον τινά λόγον, αλλά διά να μη επηρεάζεται εκ της πολιτικής του προϊσταμένου του υπουργείου· διότι εις τα απομνημονεύματά μου έχω σημειώσει ότι ενός έτους ο πληθυσμός του Κράτους δεν εδημοσιεύθη, διότι ο δήμος της πατρίδος ενός τρανού πολιτικού δεν ηύξανε τόσον ώστε να προβιβασθή· άλλων δε ετών ένεκα βουλευτικών θέσεων μη αυξανομένων διά του πληθυσμού!».¹ Είναι γεγονός ότι, μέχρι τα τέλη του 19ου αι. στις περισσότερες χώρες της Β. Ευρώπης τα Κεντρικά Γραφεία Στατιστικής έγιναν ανεξάρτητοι δημόσιοι οργανισμοί, υιοθετώντας τον «τελειότερο τύπο» οργάνωσης της κρατικής στατιστικής στον οποίο αναφερόταν ο Σπηλιωτάκης.

Το 1925 συγκεντρώθηκαν και συνενώθηκαν όλες οι στατιστικές υπηρεσίες των διαφόρων υπουργείων με τη Διεύθυνση Στατιστικής του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και ιδρύθηκε η Γενική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος ως αυτοτελής υπηρεσία, με αποκλειστική αρμοδιότητα σε κάθε επίσημη στατιστική εργασία. Το 1934 ο Σωκράτης Κλαδάς σημείωνε ότι «η αυτοτέλεια της Στατιστικής, η τόσον απαραίτητος διά την καλήν αυτής λειτουργίαν, δυστυχώς κατηργήθη μετ' ου πολύ και υπήχθη αύτη πλήρως παρά τω Υπουργείω Εθνικής Οικονομίας ως μια των Διευθύνσεων αυτού εις ό εξακολουθεί υπαγομένη».² Και συνέχιζε προτείνοντας την αναδιοργάνωση της Στατιστικής Υπηρεσίας σε νέες οργανικές βάσεις, ώστε να «δυνηθή υπό την κατεύθυνσιν και ειδικού εξ αρμοδίων Συμβουλίου, να στρέψη την δράσιν αυτής πέραν της μεθοδικής και συστηματικής συγκεντρώσεως και δημοσιεύσεως των στατιστικών και προς το καθαρόν επιστημονικόν πεδίον της διά των στατιστικών δεδομένων ερεύνης των απασχολούντων την οικονομικήν και κοινωνικήν ζωήν του τόπου ζητημάτων και διαφώτισιν επ' αυτών του κοινού και του κράτους. Η τοιαύτη ανεξαρτησία και αναδιοργάνωσις της Στατιστικής Υπηρεσίας προς επιστημονικότερας κατευθύνσεις, όπως υπό την μορφήν Ινστιτούτου Στατιστικού εξυπηρετή εν στενή συνεργασία με το ανώτατον Οικονομικόν Συμβούλιον και τα Πανεπιστήμια τα ζωτικά της χώρας συμφέροντα και προσφέρη θετικώτερας προς το κράτος υπηρεσίας».³

Περιττεύει ίσως να σημειώσουμε ότι η ΕΣΥΕ δεν ανέκτησε έκτοτε την ανεξαρτησία της.

Συνεπώς δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι οι «επίσημοι αριθμοί» έγιναν πρόσφατα αντικείμενο πολιτικής διαμάχης που προκάλεσε και την παρέμβαση της EUROSTAT.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Σπηλιωτάκης, Σ.Α. (1878), «Ιστορία της Επισήμου Στατιστικής εν Ελλάδι», *Δελτίον της επί της Εμφυχώσεως της Εθνικής Βιομηχανίας Επιτροπής*, σ. 234.

2. Βλ. Κλαδάς, Σ.Γ. (1934), «Η Στατιστική ως επιστήμη και ως διοίκησης εν Ελλάδι: 1925-34», *Εργασία*, Έτος Ε, τεύχος 227, σ. 578.

3. Στο ίδιο.

Η Καίτη Μιχαλοπούλου διδάσκει στατιστική και μεθοδολογία των δειγματοληπτικών ερευνών μεγάλης έκτασης στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου.